

2110 J. Polym. Sci.

Telgawā sanemot:

par gadu —	2 rub. 20 kopek.
par $\frac{1}{2}$ gadu —	1 " 20 "
par $\frac{1}{4}$ gadu —	60 "

Fatmeeschu Amies

333 of 533

pa pastu peesuhott:

Redakcija un ekspedīcija:
Jelgavā, Kangihseru eelā № 14.

80. gada-gahjums.

Sludinajumi mākslā:

par sihku rafslu tindimū 8 fap., preef chpusē 20 fap.

Mandschurija.

(Turpinafumß.)

Pat zirwji Kihneeschu strahneekeem un amatneekeem loti dihwaini: wineem katrai rokai faws zirwis — labai faws un kreisai atkal faws. Muhsu zirwis ir Kihlim lihdsigs, no gala skatootes schahds: ▽. Kihneeschu zirwjeemi turpreetim schahda forma: □ labas rokas zirwim un □ kreisabs rokas zirwim. Kalku Mandschurijā bes finas un freeinu kreetnee, bet Kihneeschi naw nahkuşchi us domām, tos ar finsttim famaisit, bes tam tee ari, ehku buhwejot, apfmehrē ar falkeem weenigi tilai keegeli malas un newis wişu keegeli, kadehk tād keegeli starpa paleek tulşhums. — Ari apflapet keegeli eepreesh apstrihleschanas ar kalki tee naw eedomajuschees, kadehk tād ari kalki ar keegeleem lahgā neshaweenojas un feenas naw til stipras, kā tas pee mums parasis. — Ne durwju, ne logu enges Kihneets ari nepasilht, jo durwis tur mehds buht waj nu aisschaujamas, kā pee mums firgu dhselszela wagonōs, waj ari til weenlahrschi maşha aiskaramee.

Tehrauda Kihneets ari nemas nepasihst un leeliski tee no-
preezajās Māndschurijā par muhsu lastu naglām, kuras tee tur
pirmo reis bīshvē eeraudsija. (Lihds tam tur leetoja tikai kaltas
naglas.) — War gan eedomatees, zīl gruhti bija Ēiropeescheem
eemahžit Kihneeschus ustaishit istabu pehz Ēiropeeschu wihses, t. i.
list grihdu, taisit greestus, list seenās logus, taisit stenderes,
starpheenās u. t. t. Wisleelakās puhles bija tos eemahžit frāhsmis
muhsret. Ari tagad wehl scho gudro amatu Māndschurijā no
bihaineem reis kahds mahl. —

To teeju tee atkal jo leelaki meisteri laika issinafschanā, las laikam gan zaur to isskaidrojās, ka tur laika parahdibas gandrihs gadu no gada weenadas, t. i. tik spēhji un negaidot negrosjās, kā pee mums. — Lai nu kā, bet tilko uš Mandschuriju aīsbrauzis zilwels newar palist neewehrojis, ka tur kārtīs Kihneets ūn, kad buhs leetus, kad fals, kad puhtis deenwidus un kad seemela wehjsch. — Vailam gan ari tadehk Kihneesfjū nemas nesin, las ir nerasha. — Kā jau mineis, Kihneets ir tik išweizigs, ka mahš no ūwām bobēm dabut raschu diwi reif gadda. Ramēhr pee mums dīrđ weenmehr ween ūuhdsamees waj nu par leelu ūaušumu, waj atkal par mitrumu un ūalnām, tamēhr tur no tam naw ne wehjsis. — Seemas labibu Mandschurijs nesehj, tadehk ka tur seemas gandrihs pawisam bes ūneega un fals ūaſneeds 20° R., tā ka wiša ūehja issaltu. — Dahrja ūalnu audseshanā Kihneesfjū nepahrspēhjami meistari: ūinu ūalnes ūaſneeds ūche netizamu ūeelumu, bet par to gandrihs neweenai ūortei naw tāhdas garšchas un ūmarschhas "kā Eiropā. No tur wišwairak ūeekoptām ūalnēm waretu minet: ūahpostus, gurkus, ūartupekus, burkanus, ūewiſčku rutfu ūorti, billes, pupas u. t. t. Albolus tur ūeti ūaſtopam un no ūumbeerēm tik weenu ūorti. No labakām ogām, kā awenēm un ūitām, ari naw ūekas ūedsams. Ūispahr ūaſala, ka no ūemes ūabalka, no ūura pee mums ūpehju ūistiķi ūeens ūilwels, Mandschurijs ūisteek it labi — 5 ūilwei! — Ari ūitas ehdamas ūeetas tur ūifai ūehtas: gows ūala makšā 10 ūap. mahrzinā, ūista 20 ūap., ūihle 15—20 ūap., ūoſs 35—40 ūap., milti 60 ūap. ūudā (3 ūap. mahrzinā) u. t. t. — Tagad, pehz ūehrngada ūara, ūur ūedſiļhwotaju ūeelu ūeela ūala Mandschurijs ūseimelōs no ūreeweem behgot ūatſahja ūawus ūauļus ūenokoptus un ūeenswidōs atkal ūika no ūiſlaibiteem ūeelbuhrneelu bareem, kā ari no Kihneesfju ūahrtigas ūarmijas ūaldateem ūeeliſki ūiſlaupiti, tagad tur nu gan walda ūeela dahrdsiba, kā jau ūaſchdeen ūara ūaſku. —

Rā laukus, tā ari mahjā wišu fāimnečibū pēekopj — wihrečchi, kas sawā sinā ūoti ehrmoti, jo ūeeweetēs tur teet turetas wehrga kahrtā. Par 25—50 rubļu war tur dabut pirkst wissfaistako ūeewu. Bet — wina nela nebara, kā tilai ūmehkē un pawada dihkā sawu laiku lihds kapa malai. Ūmehkē ūtā jau 12 gadus wezas meitenes! — Ūteenigais darbs, kuru tur mehds ūeewečhi paſtrahdat — ir ūalaſit māgomi ūehlas preefch opija iſgatawoschanas. Un tomehr ūihna ūeewa neteek tureta haremā, tā Turzijā, bet — ūeibū un darba tāi tur ari nekahda naw. — Ūihnečhu ūsihwe dauds lihdsigu mūm s lahgā ūesaprotamu parahdibū. Ūeevedisim ūhe ūtai wehl ūeenu. Ūee mūms, kā ūinams, jo wairak kur pehrk, jo lehtaki dabun. Ūemehram mahrzina ūweestā maļšā ūt un ūt, bet kad pirlī ūt ūtugus ūeselu podu, tad dabusi dauds lehtaki. Māndžurijā ūt ūtretim, kad dabuni ūinat, kā arſchins maļšā 50 ūap. un kad apjautajees, zilku buhs jamathā par wišu baki, kurā, teiksim, 30 arſchini, tad dabuni ūsirdet, kā baki ūmalšā newis 15 rubl. bet — 18 rubļu, tā tad par 10 ūap. ūt arſchinu wairak... Ūapat ir ari ar gabaleem: kad pehrži ūeenu gabalu no kahda preefchmeta, tad ūtgotajs prasa lehtak, nela kad tu pehrž ūahduzi ūt ūeis!! — Eiropečhi ūewar ūsbrihnetees par ūchahdu ūihnečhu ūtgotaju behrnischligu multibū, ka ūt ūewar ūaprast

Kur wineem wairak pelnas. Bet wini nelaujas neko eestahsti-
tees un now ari isprotams, kur mellejams schahdas Kihneefchu
tirgataju qekibas zehlons. —

Ne masak ehrmoti redhet, ka Kihneeschji nejehds un nesapro, ka dsihwojamam ehkam war buht diwi un ari wairakstahwu. Tur wißam ehlam tikai weens ween stahws; gan nabagu buhdinam, gan bagatneelu pilim. Tikai deenwibus Kihnu esot schur tur redsamas jumta istabinas gehweles. — Mandschurija pilsehtiäm un sahdschäm koti weenmuligs isskats, jo wißas ehkas isskatsas weenlihdsigi. Bagato dsihwolki atschliräs no nabadsigo mitelkeem tikai zaur to, ka tee naw buhwetino salmu mahla, bet no keegeleem, druksu augstaki, druksu tihraki, ar nebaudseem issgrejnojumeem wiss durwim un sem jumita. — Ari eekshpusē tikai ta starpiba, ka tur ari wißas druksu tihrals. Da peemehram Kihneeschju gubernatora dsihwolki eeejot, redsam to paßchu, lo ari zitäs „fansä“. Starpiba buhs tikaita, ka tur eerihkota ihpaßha nobala preelsch swescheneeleem, kuniwidu nolikis apalsh laßda koka galbs un daschi Eiropeeschku krehfti. Us galba gul diwi smiehleschanas „mundschuki“ un pazzina papirofu, ar kureem gubernators mehdj sawus Eiropeeschku weesus uszeenat. — —

Lai zeen. Iasitaji nogistu, lā dīshwo Kihnas augstakē ee-rehdni, tad atstāhstu še kahda kreewu inscheneera aprakšu par weesibām pee kahda Mandschurijas gubernatora. Pehrseem, tas kāla, es un dīselzjela fargu preefschneels nolehmām dotees abi dimi pee Tschau-Tu-Fu pilſhtas gubernatora. Uswillām melnus īwahrlus un panehmām lihds 8 kāsalus par goda pamadoneem, lai muhsu apzeemojums zēenigali iſſlatitos. (Za-peſihiem, ka tas notiška seemā, tad wehl nebija ne runas par leelduhrneelu juſām.) — Deenu eepreelfsch mehs aiffuhrtijām pee wina, fā tas Kihna paraſts, ſawu tulkū ar muhsu wiſitkartim un likām teikt, la mehs buhſim pee wina pullſten 12. — Gubernators dīshwo pilſhtas wiđū, krons dīshwolks, tā ūautā „jamīnā“, t. i. ſawruhp noschiktās chlās, kurās cewetotās wiſas krons waldeſ, teefas un zeetums. Braukt mums iſnahža pa-neaprafstami puteflāndā eelām. Muhs pamanjuſchi, laudis pluhda lā ūudras no ūawent dīshwolkeent ahrā un apluhkoja muhs ar wiſleelato ſinkahribu. — Beidſot mehs ari notikām pee jamina wahrteem, bet lai titku pee gubernatora, bija wehljabrauz zaur wairakeem wahrteem un ūehrtswideem. Tilai no pirmeeem wahrteem ūahkot lihds veħdejeem pee gubernatora dīshwolks, kas bija gresnoti ar Kihnas walsts wapeneem — nejaukeem puħleem, lihds teem ūahweja gar abām ūek pufēm Kihneeschu ūaldati nodriſkatōs mundeerōs, ar ūaruhſejusčām flintēm rokās un bes tam wehl dauds ūitu ūankardōs gehrbtu tehwinu, kas tureja, mums par godu, rokā gan leelus, gan maſus daschadu krahſu un daschadu formu ūarogus, bleka telefus ar pee teem ūeſahrteem pulſtēniſcheem, gan ari ūahrtis ar pee tām ūeſeetām ūarkani pehrwetām ūirgu aſiēm u. t. t. Deem blakus bija ari noſtahditi ūeetumneeli ar kallā ūsbahstu ūmagu dehlu ūirgu (galdam lihds ūirgu ar zaurumu wiđū, kurā galwu eebahſch). Retruhka ari tahdu, ūuri pa pahreem bija eeslehgħti ūahdā „soda galbā“, tā ūa galwas ūahweja wineem it ūa ūa ūahkihwja. — Daudsi no ūeetumneeleem bija eeslehgħti ūmagas ūehdēs. — Pee galweneem wahrteem mehs nokahpām no ūirgeem. Peħz Kihneeschu paraduma ūatram weesim drusku jaus-gaida pee wahrteem. Jo zeenigals tas, jo maſak tam leek mahjas teħwxs gaidit. Mums bija jagaida tilai weena weeniga minute. Pa to laiku muhs apstahja no wiſām pufēm ūinkahri-gais jamina eemliħneelu puħlis. Drisħ atweħrahs wahrta un lihds gubernatora ūeremoniju meisters luħDSA muhs nahli eef-ſchā. Etetkām maſa ūehrtswidū, kurā gubernators ūpreſch ūeefus, ūinkħlina im zeħrt galmoq, nošt — (Turma 8, hejja m 8)

dsīhwe parahdijs ūchis iſgħihtibas derigmu un materialo noſiħmi un tħadha meħra mainijsas politiskā wara. Tikkab Fransija, Anglija, Schweiċijsa — wiñur war redset fohi pa folim, ka wiñi panahlumi tautas iſgħihtibas laukħ biżżejjek politiskas un fainmeezigas dsīħwes leelu pahrgrossjumu teesħas un neisbeh-gamas felas. Bet newveena no minet-ämni semiem til għixi ne-apstiprinx ūchis domas kā Anglija.

Pirmos mehginaņumus pārneegt tautai isglihtību religijas un tikumibas gārd mehs fastopam Anglijā jau 17. gadušimtena beigās. Tā 1698. g. tur nobībinājās kahda beedriba, kura bij īew par mehrlī spraudusi iplatit garigu un tikumigu audzināšanu kristīgas bāsnizas garā. Pēhž 20 gadeem šis beedribas pārīsmā bij wairak kā 1000 skolu. Behrni teik mahziti par welti, bes tam nābadsigalēe dabun baribu un apgehrbu un daschreis ari dsihwolli. Tasdušu šo „labbārigo skolu“ slaitis drihs faschluka: darbeneekeem pahrgahja virmais drudsis, naudas seebotoju slaitis palika masaks un tā kā šis skolas tika usturetas weenigi no labprātīgiem dahwinajumeem, tad ar šo truhfumu ari skolām wajadseja beigtees. Bij wehl wairak mehginaņumu tamlihdsigā garā, bet panahfumi teem wiſeem bij deesgan ūhki.

Tā 1816. g. uſ tautas weetneku nama ložessla lorda Bruma preeſchlikumu eezelta komiſija preeſch tautas iſglihtibas iſpehtiſhanas Anglijā atrada, ka ſkolas buhſhanas tur atronās pamīſam behdigā ūahwolli. ^{2/3} no wiſeem behrneem, kas bij tamē wezumā, la wareja ſkolu apmellēt, nedabuja nekahbas mahzibas. Tee, kas ſkolas apmelleja, daudzreis neneeka tur neemahzijās, jo īeelalā daļa ſkolu pastahweja tikai wahrda pehz: ſkoloſaji paſchi bij tumſchi, neiſglihtoti, daſchreis pat netikumigi zilwezini, kas paſchi tilko prata laſit. Preeſch ſtolām ūalaſitā nauda ūoti beeſchi peelipa pee roldām . . . Baur iſmelleſhanu attlahtas leetas pamudinaja lordu Brumu peeteikt karu toreiſejai ſkolu un mahzibas riħzibai. Bet kad wiſch parlamentā ūahjās preeſchā ar ūameem apwainojuemeem pret Anglijas garidsneekeem, peerahdidams, zil nekahrtigi iee weduſchi ſkolas leetu, — wiau ūanehma ar ūaleem ūmeekleem. Un zitadi ari newareja, jo parlamenta preeſchūahwi bij tās paſchas lauſchu ſchēras, kuras wiſch apwainoja. Tod lords Brums nodibinaja ūawu eewehrojamo beedribu preeſch derigu grahmatu un awiſchu iſplatiſhanas tautā. Schis beedribas darbiba drihs dēwa nezereti ſpoſchus panahkumus: ūahds no beedribas iſdois enziklopedijs iſdewums „Penny Magazine“ tika weend nedelas laikā ūahdōs 200,000 eksemplarōs iſplatis tautā, tas dēwa gaiſchu ūezību par to, ka Anglu tauta pamīſam zitadi bomaļa par iſglihtibu, nekā parlaments. Toreiſejās waldoſchās partijas bija ūoti uſtrauktas par Bruma beedribas ſpoſchajeem panahkumeem un wiſadeem lihdselleem zentās to nomahkt. Bet tauta tā ūahweja par Bruma beedribu un wiņas zenteeneem, ka parlaments nedriħſtieja iſleitet ūahdus ūikumus, kas laupitu Anglu beedribu briħwestibu.

Tilllab šķis gadījums, kā wehl daudz ziti, jo gaikši pē-
rahdijs Anglu ūbeedribai, kahda nesašlana jau bij radusies
19. gadusimtena sākumā starp daschadām eedījhwotāju šķirkām
un zīk nepilniga bij ta wehleshanas sistēma, pēc kuras parla-
mentā atradās tādas personas, kas išturejās naidigi pret tau-
tas wajadibām.

Plaīšma starp darba lauschu un augstakām šķēršlām palika arweenu leelāka, jo Anglijas sadīshvē notika leelas pahrmainas. Līdz ar 19. gadusimteni, kā sinams, Eiropas un sevīšķi Anglijas ruhpneezibas vehturē sahād jauns laikmēs. Leelu-ruhpneeziba usplauka apbrīhnojamā ahtrumā. Dabas sinibū ūposchēe panahkumi, maschinu cewesčana, neisstrahdatu dabas bagatību išmantosčana, jaunu raschosčanas saru attlahosčana un līdz ar to loti dīshwa tirdsneeziņas fālikme — vijs tas prasīja weselu armiju lauschu ar spezialu un wišpahriku išgħiħibu. Wajadseja strahbneeku kas prot maschinas buhwet un tās wadit, wajadseja zilweku, kas spēkiji ķekot tirgus strahwollim un ispildit dasħadus wibutibas darbus; sevīšķi dauds wajadseja lauschu ar tečnisko iſgħiħibu. Un jo labaki ūshee zilweki prata fawu leetu, jo labaki atmakkajās darbs. Fabrikanti un tirgotaji mellejha tāhdus strahbneekus, — un tauta gluschi dabigi radas zensħandas apmeerinat ūjis tirgus prasības. Tanč laikā už sadīshwes ūstatuwes parahdās wiš-pahrsaprotamā walobā iſdota awise — ūjis ūcholaiku progresijs diſħċais faktors. Awise fawwās flejjas pañneedsa dasħħdasħadus notiľmus un eepařiħtinaja fawwus laſtitajus ar ūsinibām un deen-nas jautajumeem.

Schäku zihna palila ašaka. Nepeeteel ween ar mutes wahrdeem un sapulzēm, ari awises nem pulka tā zihnas eeroftshus. Glasgowas augstskolas profesora Birbeka usnehmuma teizamee panahkumi jo gaischi ralsturo Anglu tautas gara stahwolli. Wehl ſchi gadu ſintena ſahkumā Birbeks, eepafinees ar strahd-

Bosnien un Skosa.

Tantos isalibitiko Anglia.

Tagadejai tautas isglihtibai naw gara wehsture, war pat teift, ka wina dsimuji un attihstijusees tilai 19. gadusimteni. Ne kriigtas tijibas fahkumā, ne widus, ne pat jaunatā laikā lihds pat muhsu gadusimtenim newareja nefas buht no muhsu scholaitu tautskolas jau weenkahschi tamdehs, ka gandrihs nebij isglihtotu skolotaju, nebij issitrahdatas mahzibas pašneegschanas, ne freetnu mahzibas lihdselu un par wišam leetam nebij naudas, ko eerihstot tautas isglihtibas leetu wairak waj masal plafschalā apmehrā. Atradās, finans, ari tahdi barbineekī, kas puhlejās tautas wairumam pašneegti ūnibū gaismu, bet ūno bij loii mas un toreisejās waldbibas lihds pat 18. gadusimtena beigām neto neneetri nenodarbojās tautas isglihtibas labā.

Tapat sā saut kura zita ideja, tā arī ideja par finanšu isplatisčanu tautā wareja tilti išpildita būtībē tilai pēc finanšu fadītības apstākļiem. Lūk tapēdz tautas išglītība 19. gadu simtgens attīstījās taišnā attarībā no tam, zīkdauds pate

neelu stahwolli, nahk pee pahrleebas, ka wineem par wišam
leetam truhfst sinaschanu. Winsch atlalji par mafsu fewischkus
kursus preelsch strahdneeleem. Ziti profesori winam fneeds pa-
lihdsigu roku um ihsa laika Birbeka usachmums dod sposchus
panahkus.

Kad 1832. g. Anglu tautas wehleshanas teesibas kluwa paplaščinatas un parlamentā eetīka vībus šķiru preefsčstahwji, zīhna par tautas iſgļihtību pahrgahja ari parlamentā. Anglu liberalas partijas zīhnītājs Dschons Rusels no jauna un atkal no jauna aizraha uſ behdīgo stahwolli, kahdā atrobās tautas iſgļihtība un pagehr, lai ari walsts eejaultos šchinī ūvarīgā leetā. No fahluma waldbība rihkojās deesgan nedroši, finādama, ka Angli labprāht negrib, ka walsts eemaisīs skolas leetās, bet jau 1833. g., t. i. par gadu pēc wehleshanas reformas, wina jau sper pirmo soli, nolembama 200,000 rubļu daſchām beedribām preefsč skolām. 1839. g. tīla nodibinata ūvīščla komiteja, kurās uſraudſibai tīla padota palihdsibas naudas iſdalīšana starp skolām un pahrraudſiba par minas iſletoſčanu.

Kad ruhpneezibas isstahdē 1851. g. israhdijs, ka Anglija tehniskā raschofchanā stahw tahlū pakal Franzijai, tad Anglu waldiba, lai nesaundetu fawu fvarigo stahwosli pašaules tirgū, tuhlit nolehma wijsus spehlus isleetot us to, lai pazeltu tautas isglihtibu. Visada sīnā wajadseja pazelt strahdneela darba raschigumu, bet wijsi faprata, ka darba raschigums stahw ūzīchā atkarībā no tam, kādā isglihtibas stahwosli atrodās strahdneelu schēra. Preelsch fāti mehrķa 1856. g. tika nodibinats „Departament af practical art“. No fahluma nodibinaja fihmeščanas školas; bet drībī pēc jaumodibinātā departamenta mahžibas komitejas tika atfāhtas diwi nodakas — weena preelsch pirmumahžibas školu usraudzības, otra — neween preelsch mahžisu, bet ari tādu simbu isplatiščanas tautā, kas fēmē ruhpneezibas raschofchanas attīstību. (Turpmāk beigumis.)

Basnígas finas.

Peepojas Sw. Annas basnizas draudzes simas no 23.—29. julijsam. Uffantki: Janis Nahrkis ar Līssi Freij; Pehters Po- rīns ar Maiju Grūndberg; Ērihs Bergs ar Ģewu Īmbe; Martinšč Leegis ar Mahrgeeti Limbut. Laulati: Karlis Wilhelms Heise ar Inhi Sūndam; Jekabs Karlinšč ar Friederīks Almāns Sīdlauski; Janis Tolkheims ar Rati Veja; Alahws Šķabre ar Iļsi Blukis; Ērihs Alekanders Labrenzs ar Dāhrti Feldman. Mirušchi: Juhle Jaun- sem, 3 m. w.; Andrejs Rudolfs Alberts Pawils, 1 m. w.; Krišjāhns Nulle, 63 g. w.; Lilly Ānele Šīzen, 8 d. w.; Ērihs Liberts, 11 m. w.; Minna Īrma Berg, 1 g. 3 m. w.; Peters Steeschēkss, 3 m. w.; Edi- ards Wilhelms Jotobsons, 7 n. w.; Heinrichs Rudolfs Wetsche, 15 g. w.; Michaels Karls Otto, 17 d. w.; Elisabete Leonore Villy Spruhde, 1 g. 1 m. w.

Dahman eenahzis preefsch bafnizas wajadibdm no J. J. 1 r., M. P. 1 r., J. P. 1 r., R. R. 1 r., J. G. 50 f., A. T. 50 f.; pr. furlmichmeem no J. J. 1 r.; pr. diafoniku eestahdes no M. S. 1 r.; pr. mifiones no J. S. 20 f., T. S. 20 f.; pr. nabageem no J. J. 1 r., J. S. 20 f.

Mohaitaiā ~~Wau~~

No ahrsemèm.

No Deenwidus-Afrikas kara-lauka. Deesgan! Schahdam sauzeenam leek astanet Kreewu awise „Nowoje Wremja“ un jawehlads, fa scho sauzeenu reis-dsirdetu tur, fur to wajadsetu dsirdet. „Angli, kureem ahtra kara nobeig-schana Deenwibus-Afrikâ til loti wajabsiga.“ — ta „Now. Br.“ eejahk kahdu eewadralstu ar augschmineto usrafstu, — „vehlschni dabujuschi breesmigu nobihli, isdsirsiami, fa Deen-widus-Afrikâ waretu ahtrali meers rastees, nelâ wini to gaida, un, protams, ar tahdeem nosazijumeem, las Angleem ne wisai buhtu pa prahtam. Schi nobihla zehlonis bijis Anglu apalsch-nama lozeklis Gibsons Boyles, lursch parlamenta veepraisijis, waj karu gan til ilgi buhshot willt, kamehr leelwalstis cejaut-schotees? Ra tas pateescham notishot, par to wijsch eftot pahrleezinats, ja karant nebuhschot drihs beigas. Ko tas nosihmè, drihs? — waizâ us to „Now. Wremja“. Boyles domâ, fa karu wajagot jau pirms pamašara no-beigt, lai nenotiftu leelwalstju eejaufschandas. Bet kam-dehl til ilgi gaidit? Tepat jau ir diwi gadi, fa karsch eefahzees. Waj nu pateescham schee diwi gadi par mas bijuschi, lai peerahditu wišu schi kara netaisnibu, lai peerahditu, ar kahdeem schausmigeem, nezilwezigeem lihdselleem karsch wests no stiipralas puſes, las til slani wehl Haagas meera konferenžee leelijas ar sawu augsto kulturu un nosobija weltu asjtu if-leeschamu. Waj tad Buhru firmgalwjui, feewu un behrnu naw wehl deesgan slimibâs, hadâ un halâ aifgahjuschi postâ Anglu lehgerôs, fur tee fâdsjhti fa lopi. Waj tad wehl par mas upuru, fa katra weenoschandas un lihgschana wehl aileelama us pawafari? Waj tad lai ildeenas wehl meerigi lašam, fa Angli ker „laupitajus“, pateesibâ Buhru fareiwijs, un tos kauj un spihdsina, lai peespeestu pretineelu padotees? Anglu kara-weschanas wihej schini kara nosobita no wišam tautam un semèm — schai leetâ-naw ishjemuma. Par godu Anglu tautai jaleezina, fa ari tur wehl wiſi naw fisti no kara-afsluma, fa ari tur ir wehl wihi un feewas, las reds leetas ihstâ gaismâ un issaka atflahti sawu pretestibu. Bet schis balsis nefabsirb trafojâ kara-dejâ. — Tur wajaga svehzigas, warenas, fatreezochas bals, tahda „deesgan“, lursch leek satruhktees un atmostees . . .“

Kamehr taħbi fużzeens nar weħl atskanejjs, Angli tur-pina ġawus swieħra darbus. 7. augusta (25. julijs) lords Kitchener us fawas waldbibas pawehli iż-İslaibis Schahdu proklamazzju: „Wiċċi apbrunotu bandu (to Kitchener sħimex u Buhreem) komandanti, fornati un wadoni, kuri ir-biż-żejt republiku wadoni un weħl arweenu tur-ċas pretim Lehnien kara-speħħlam, un wiċċi bijuš-ċas Dransħas brilhomwalijs un Transwales waldbibas lozelli, ja tee l-ihħo 15. septembrim sch. g. labprah tgħiġi nepadox, tilik u wi-żeem laikemm aix-xiħi no Deenwidus-Afrikas. Is-dheru minn to-dsin tu-usturam, kuru lozelli u kara-lauka un l-ihħo 15. septembrim nebuhs padewus-ċhees, janej zżeem semes eed-sħiħwotajeem,

kureem par lo war apkihlat wiſu kustamu un nelustamu ihpaſchumu." Ka ſchi proklamazija ir wiſam tautu teesibam plikis pa gihmi, naw wahrdu lo runat. To veſihmē ari Anglu awise „Daily News“: „Schi proklamazija naw tikai meshoniba, bet ir kopiga meshoniba, ta ir — mahzitu rebeneeku fleebseens. Schim no nokuſuſchā un ifguruſchā Jupitera mestiam aufstiam ſibinim nebuhs nekahda ſpehſa.“

Lai Angli met šhos aulstos sibinus, Buhreem tee masaf kaitē, nekā puika tad preeaugusčham laisčh dundurus wirsū. Zil vispahrigi mas Angli lihds schim ar to Buhreem laitejuschi, to redsesim, apluhkodami **Buhru saudejumus**. Awiše St. Petersb. "Herold" pasneeds lahma Buhru kara lihdsdalibneka, Dr. med. W. Schiela wehstuli, kurā pats ažu leezineeks apstiprina nesen pasneegtās wirspawehlneela Botas finas par Buhru saudejumeem. "Pehdejais Botas sinojums, — tā rakstītajs īala, — pērahda atlal jo gaischi, ar zil nelaunigeem meleem grib Anglu valdiba laisit ūmiltis ažis samai tautai, lai apsiehptu kailo, vēhdigo pateesibu. Ja wišas Anglu finas buhtu teesčham pāreisās, tad Anglu preeks buhtu teesčham dibinats un latram Buhru draugam buhtu jabašchijās par tahdeem milsigeem Buhru saudejumeem, lahdus usrahda Anglu valdiba. Dasħjs no lāsi- ajeem domās: „Es esmu gan pahrleezinats, ka Anglu sinojumi par Buhru saudejumeem ir pahrsphileti augsti, ar nodomu vil-oti, bet newaru eedomatees, ka Buhru saudejumi buhtu tik neezigi, kā to uſdod Buhru ofizialās listes. Waj ari Buhri

"neahſ ar nodomu uſdot ſauwſ ſaudejumus maſakus, neklā wiņi pateeſibā ir?" Deſmit mehnēſchu ilgs uſturefchanās laiks ſaraaulā pahrleeginaja mani, la Buhru ſinojumi pareiſi, uſ pateeſibu dibinaiti, maſakais, ne ar nodomu pahrgroſſiti. Buhru ſau-jejumi pateeſcham apbrihnojami maſi, wiſpahrigi 5—10 reiſ naſaki, neklā Anglu ſaudejumi. Protams, la newar pee ſalihſ-ſiauſumeem leetot Anglu waldibas ſaudejumu ſarakſius, jo andrihs wiſas Anglu ſinas no kara-lauka ir meli un pateeſi-as fagroſijumi. Ne weenreif ween eſmu par nupat teikto pahr-eezingeeſ, laſidams Anglu ſinas par teem ſara notiſumeem, urods es pats eſmu bijis llaht. Kolenſas kautiņu war, at-eezotees uſ abu ſaudejumeem, ſault par intereſantu. Angli ſaudeja mineta laujā pehz Bullera ofizialeem ſinojumeem 1167 areiwijs, bet Buhru puſe ſaudeja tilai 33 wihrus, no teem kritischi (to ſtarpa weens noſlihžis) un 26 eewainoti. Bee Māgersfonteinā ſaudeja lords Metuens pehz paſcha ſino-

umeem 997 wihrus. Buhri turpretim 200 wihrus. Us Spionkopa atradām mehs 650 Anglu saldatu lihkus, us pakalneem wehl 150 un apmehram 200 pa dalai eewainotus Anglus saangoja. Bebz scheem skaisleem spreeshot japeenem, ta Anglu mas, ta wini pawisam faudejuschi vee Spionkopa 1729 wihrus, ir pulku par mas. Buhri faudejumi schini karstajā laujā bij: 50 krituschi un apmehram 100 eewainotu. Vee Ledifmias flurmehchanas faudeja Angli 600 wihrus, Buhru turpretim tikai 150 un t. t. Waretu peewest dauds shahdas simas, bet peetils wehl ar peemeheu, kas jo ustrichtoschi atchlo Anglu neloschanu. Dahds gadijums ir lauja Waterwales kalmōs, kur Angli peespeeda Buhrus atkahptees. Buhru pusē krita 2 vihri. Atkahpiotees valika us laujas lauka 17 noschauti surgi, o Angleem bij isdewees eeschaut slikti aissargatajā surgu puhli. Angli simoja, mums par leelu brihnum i, Anglu avisēs par eelo Waterwales ušwaru, turā Buhri atkahjušchi 20 krituschi! Ja, gandrihs 20 „krituschi“ bij, bet va leelakai dalai — surgi! Zihds pagahjuščā gada septembrim bij Buhri lara-pulsi faudejuschi: noschautus, zaur eewainojuemeem un slimibām miruschi 1200—1300 wihrus.

Par wijsjaunakeem notikumeem us kara-lauka lords Kitzscheners peesuhta sefoshcho telegramu 31. julijā no Pretoriā: „Man ir eespējams pāsneigt weemu no leelakeem lihdschīnejeem Buhru saudejumu farassteem: Nedelā no 5. aug. (23. jul.) pehz muhsu kara-spēhla nodalū ūnām ir krituschi 39 Buhri, 20 eewainoti un 685 ūwangoti, kamehr 85 pāschi pānevās. Bes tam tika eeguhti 754 wesumi, 224,000 patronas, 5580 ūrgi, 33,000 leellopi un leels ūkaitis ūtu lopu. Schauipijuma leelakā dala eeguhta Oranshas brihwvalstī. — Zahāk lords Kitzscheners ūno, ka netahlu no Nabonspuitas us pāslezzela lihnijas, kas wed us Pietersburgu, Buhri išgahsuhi no ūleedēm ūahdu brauzeenū, pee kam ūahds ūwangots Buhris ūabujis galu, 2 Angli un 2 Angli behgli eewainoti. Pehz tam eraadees ūahds ūrunots brauzeens un iſdarits Buhreem usbrukums, pee kam teem 8 krituschi un 2 eewainoti. Ballawneks Rekevitschs ūwangojis Magalisbergenā 40 mihru, starp teem Wolmaranu, Buhru tautas padomes presi-
pentu. Generala Frentšcha pulki pastahwigi dzenā Kapsemē ūenaidneeka pulzinus, atspeesdamī tos us ū ūeemeleem.“ Bit ūche
vateesibas graudinu leelajā melu ūlawu blahī, to pāschi laši-
aji weegli atsfahrtis.

No Dahnijs fino, ta jaunā ministrija pahrdoschot Ame-
rikai Antiku salas, proti, par 8 miljoni rublu.

No Sweedrijas telegrafs simo, ka Stokholma 31. julijs mīcis slowenais polarapgabalu vehtneels, profesors brīhwlungss A. E. Nordenskjölds.

no Italijs. Kriips T. Svehtideen 29. julijs, pehž auna fal. 11. augustā, miris weens no Italijs eewehrojamaleem valstiswihireem un politieem — Frantschesko Kriips, kura vahrds samā laislē beesshi tika daudzīmats. Patēsībā Kriipi muhšcha teikums jau bij heigts daschus gadus atpakaļ, svehtideen sekojusē nahwe til peelikusi ščim teikumam punktu galā, 1848. gadā, kā jau tāns laikmeid, kad Eiropā wišpahīgi wahrijās straujas asinis, ari Kriipi bij pahremits no tosejējā gara un dedīgi peedalijās vee Neapeles dumpja. 1861. gadā Kriips tīla eewehlets var lozelli toutas weetneefu namā.

fur ar sawām iſweizigajām runas dāhwānām un gaifcho ap-
kehrību eeguwa leelu īwaru. 1876. gadā Kriſpi tika eewehlets
par tautas weetneku nama presidentu un no ta laika sahkas
wina personiga satikme un eepaſihſchanās ar Bismarku. Gadu
wehlaku Kriſpi tika par ministru presidentu. Kriſpi politika Ita-
lijai atnehuſe daudz poſta un winas nodoklu mafatajeem, ſe-
wiſchki laiſchu ſemakajām ſchlīram, ſmagi nahzees ar ſaweeem
ſweedreem nolihbīnat rehlinus, kurus Kriſpi bij fataſijio.
Proti Kriſpi bij leels trejsabeedribas un brunoſchanās draugs,
winſch wairak dſinās veļž jauneem leelgabaleem un fara-fugeem,
neķa gahdaja eedſihwotajeem par ſtolām un deenifchku maiſi.
1891. gadā, kad Kriſpi gribēja iſwest atkal jaunu nodoklu re-
formu, tas neatrada ſew tautas weetneku nama majadſigo ſtaitu
peekriteju un bij peespeesis atkahptees. 1892. gadā winſch at-
kal tika aizinats pēc jaunas ministrijas fastahdiſhanas. Karſh
ar Abefiniju un Italeſchu leelee ſauđejumi pēc Aduas raka
kapu ari Kriſpi ſpoſchuma ūvaidgsnei. 1897. gadā tas atkahpās
no wiſeem amateem, maſak nodarbodamees ar politiku. Ne-
jauku ehnu meta ari uſ Kriſpi leela banku prahwa, kad Kriſpis
tila apwainots par ūku ūku nemſchanu un walſts mantas ū-
ſchanu. Bet ar to leeta apſlahpa — tāhak nekas ūkabri ne-
tila ūnams. Now jau Italija wiſ ūranzija, kur wiſabas bleb-
dibas, warmahžibas un nedarbus war willt pēc deenas gaif-
mas. Kriſpi paglabaſchana noteek uſ walſts rehfina.

No eekschsemēm.

No Peterburgas. Eelschleetu ministrijas zirkulārs wi-
dejo skolu reformas leetā. Kā „Vīrs. Aiv.” sīno, eelschleetu
ministrija iissuhitījuse zirkularu, kura gubernatori topoša izi-
nāti, gābdat par to, ka widejo skolu reformas jautājums ne-
tahdā sīnā netaptu apspreests pilsehtas domneeku
sapulzēs.

No Peterburgas. Par mahzibas sahlschanu widejās skolās „Waldbas Wehstnesis” rakta: „Daschās avisēs pārahdījusčās finas, ka schogad wašaras brihwalaits tautas apgaismoschanas ministrijas pahrsinā atrobošchās widejās mahzibu eestahdēs tilshot pagarinats lihds 1. septembrim. Tautas apgaismoschanas ministrija tura par majabsigu tagad pastalidrot, ka šchini gada no ministrijas puses pastahwostšu wašaras brihwalaika termina noseikumu pagarināšanas finā nelahdas pahrgrošibas nenotiks.”

Teesihu pāsašcheeru un bagašchu satiksmi no 1. septembra eewedis starp stāzijām: Peterburgu, Dvinsku, Wilnu, Klaunu, Leepaju un Rigu no weenās pušes, un no Rēkingsbergas (Wahsijsā?) no otras pušes.

Jauna ugungreku rinda. „Kreewu tel. agent.“ sino atkal par weselu virkni jaunu leelaku ugungreku. Tā no Rīshnij Rīgorodas, 30. julijs: „Semenowa, Balachnina un Gorbatova aprīklōs jau kahdas 2 nebelas, kamehr deg nieschi. Ugungreku tuvojās Sormowas fabrikai.“ Dahlat no Vaku: „29. julijs pullsten 9 no rihta Sabuntschā Vaku naftas beeđribas kahdā naftas urbschanas tornī iſzehlās uguns. Pawīsam nodega 52 urbschanas torni, kuri peedereja wairalsām beeđribām. Bes tam wehl dāschas eetaisēs un kahds reservuars un dāschas dīšhwojamās ehlas nodega. Zilwelū neloimes nāv notikusčas.“ Wehl no Pēnsas 31. julijs: „Schē ir atkal ugungreku. Deg Ahrstu eela. Pawīsam jāu ir bijuschi 4 leeli ugungreku 27., 28. un 29. julijs. Nodega kahdi 120 nami, tai skaitā ari tehniskā dselszēla skola.“ Nāv peemirsta ari Borisoglebska: „29. julijs nakti pilsehtas turumā ugungreku nopoštija 14 semneku mahjas. Sadedsa mahie un trihs beheni. Tehws, glahbdamis jaunalo dehlu, dabuja deguma bružes un atrrodās pilsehtas slimnīzā. Sadeguschi līhki dara fatrizinošu eespāidu.“ Veidsās šī serijs ar Tambowu: „Breešmigais karstums jauru mēhnesi braudē atnest badu. Wiss nokalsti, lopeem nāv ko ehst. Daudz ugungreku. 30. julijs Tambowā pašchā pilsehtas widū nobedsa 13 namu.“

No Rijewas. Ismekleschanas teesnescha kamerā. 30. julijs ihejeenes ihnielkleschanos teesnescha kamerā sahds arestants papepešhi pakēhra no galda spalmu nasi un mairak reisās semi ar to eewainoja kruhtis un wehderā. Gewainojumi bihstami; arestants 20 gadus vežs.

No Poltawas. Sods. 31. julijā ūcheenes apgabala teesa isteehata prahwa pret tirgotaja dehlu Smirnowu, kuresh apsuhdsieis par ūwas rabinezes, 9 gadus weza ūku ka pa-weschhanu ar waru un nogalinaſchanu. Swehrtinatee alsimiſchi apsuhdseto par wainigu un teesa to noteehajuse uſ 12 gadeem ūpe ūpaidu darbeem.

No Smokenskas. Luhl, ka ðser! Schigada pirmajā
pusē, ka „Smot. Westa.“ fino, sche miruschi jaur pahrðser-
schanos 98 zilwei, turpretim uhdens noſlihkuſhi tilai 88!
Waj attal naw tesa: „Brandwihna glahſe noſlihki wairaf,
neka juhē.“

Midseme.

Ihsī ūkati no Rīgas dīshwes. Fuhrmanis israidijs umis administratiwā zelā. Kā „Rīschl. Westn.“ ūmo, tad dašču Rīgas fuhrmanu ištūresčhanās tapuše tik prosta, ka weens no teem pat kahdam cerehdnim, kuresč gubernas waldē eenemot ēwehrojamu weetu un bijis gehrbees uniformā, ar pahtagu ūkis. Ēwehrojot ūko ūvīščko atgadijumu, gubernatora ūweetneels pret ūko fuhrmani spehris ihpasčhus ūtolus, lai tas ūjiteem fuhrmaneem buhtu par heedinajumu. Uſ gubernatora ūweetneela preefchā ūlumu, eelsch leetū ministris nolehmis, ka minetais fuhrmanis administratiwā zelā iſraidejams no Rīgas.

— Vahrdodams behrns. Schinis beenās pa pilsehtu klejoja, kā „D. L.” ralsia, ihypāchi gar Daugawas malu pa Gelskriegas dzehreenu vahrdotawām lāhda seewete uš rołām ar moſu metteni un muhlīfai neebahmoja. Igi te mojo nehkrot.

